

Kulturdepartementet, Kirkeavdelingen
Postboks 8004, Departementet
0030 OSLO

Dato: 26.09.2014

Vår ref: 14/3406 - 23 GMY (14/25888)

Deres ref:

Høringssvar - Lik og likskap

Agder og Telemark takker for invitasjonen til å delta i høringen "Lik og likskap". I høringsbrevet har utvalget satt opp 6 prinsipper for det offentliges ansvar for gravlegging. Med utgangspunkt i disse prinsippene har utvalget kommet med 8 forslag til endringer. Disse endringene gjenspeiles i utvalgets forslag til endringer i Lov om kremasjon og gravferd (gravferdsloven) og Forskrift til lov om kremasjon og gravferd. I Stålsett-utvalget sin rapport "Det livs syns åpne samfunn", blir det slått fast at gravlegging er et offentlig ansvar. I tillegg var det i den rapporten et viktig prinsipp at gravlegging er en tjeneste som ytes med respekt for den den avdødes religion og livssyn.

Utvalget bak «Lik og Likskap» har hatt dette som utgangspunkt for sine 6 prinsipper og endringsforslag. Det tar ikke stilling til Stålsettutvalgets anbefaling om å flytte gravferdsforvaltningen fra fellestrådene til kommunene, men foreslår strukturendring i forhold til lovforvaltningen og en nøytralisering av lovverkets begrepsbruk. I gravferdsloven foreslås fellestråd byttet ut med gravplassforvaltningen. I høringssvaret har vi tatt for oss de enkelte endringsforslagene i høringsbrevet. De 6 prinsippene er ikke kommentert for seg, da de forstås som forutsetninger for lovendringene. Der bispedømmerådet gir sin tilslutning til endringsforslaget i høringsbrevet, er lov- og forskriftsendringene ikke kommentert. Forslag til lov- og forskriftsendringer er bare kommentert der bispedømmerådet ikke er enig i endringene eller ønsker en omforming av endringen.

Bispedømmerådet støtter i hovedsak de 6 prinsippene slik de er framsatt av utvalget, og som er grunnlag utvalgets endringsforslag, men deler ikke utvalgets syn i alle forslagene til endringer slik de fremkommer i de 8 forslagene i høringsbrevet og i de foreslåtte lov- og forskriftsendringene.

1. Kistegravlegging og kremasjon likestilles økonomisk og juridisk som gravferdsform.

Bispedømmerådet er enig i de prinsipper som ligger bak fjerningen av kremasjonsavgiften, da den kan oppfattes som diskriminerende både i forhold til religion og livssyn og i forhold til økonomi. Likedan er bispedømmerådet enige med utvalget om å fjerne reservasjonen mot kremasjon i § 10.

I dag heter det i Gravferdlovens § 10:

Kremasjon kan skje med mindre det er kjent at det var i strid med avdødes ønske.

I forslag til endring er setningen strøket fra § 10 erstattet med nytt ledd § 1:

Lik skal enten gravlegges i kistegrav eller kremeres.

Den gamle formuleringen er ment å ta hensyn til avdødes ønske om ikke å kremeres men gir gravferdsmyndigheten en umulig overprøvingsrolle i saker der pårørende setter avdødes ønsker i tvil.

Det nye leddet i § 1 plasseres i forslaget like etter paragrafens første ledd:

Gravlegging skal skje med respekt for avdøde.

Dette er også et endringsforslag i forhold til dagens lovtekst:

Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn.

På den ene siden kan det virke positivt at man vektlegger den avdøde og ikke vedkommende sin institusjonelle tilknytning. Likevel, det er et spørsmål om den gamle formuleringen er mer presis i forhold til hvordan samfunnet evner å respektere den avdøde best mulig. Tilrettelegging må skje mer ut fra et livssynsmessig konsensusprinsipp enn fra et individualistisk behov. Samtidig må det tydeliggjøres at valget mellom å gravlegge eller kremere gjøres i respekt for den avdødes ønske.

I høringsnotatet forstår utvalget det også slik (Jfr 3 prinsipp: Forvaltninga skal så langt som mogleg leggje til rette for at gravlegging kan skje med respekt for personleg livssyn og i tråd med føringane til vedkomande livssynssamfunn).

Agder og Telemark bispedømme foreslår derfor at de to linjene kan slås sammen til:

Gravlegging skal skje med respekt for avdødes ønske og skal i samsvar med avdødes religion eller livssyn skje ved gravlegging i kistegrav eller ved kremering,

Bispedømmerådet slutter seg forøvrig til endringsforslagene i endringsforslag 1.

2. Kommunene skal være pliktige til å ta i mot utenbygds gravlegging. Brukerbetaling for gravlegging i en annen kommune enn avdødes bostedskommune oppheves.

Forslaget kan lett gi noen uønskede virkninger. Dersom det ikke knyttes noen kriterier til valg av gravplass i regelverket vil det lett gi en lite planmessig utnyttelse av kommunens gravplasser. I stedet for at den lokale tilhørighet styrer valg av gravplass, vil kriterier som beliggenhet, estetikk, nærhet til hytte osv være avgjørende. Det kan igjen føre til at de som geografisk hører til en gravplass må velge en annen fordi den fylles tidligere opp av begravde uten geografisk eller relasjonell tilknytning til gravplassen.

Agder og Telemark bispedømme støtter derfor heller en ordning lik den danske. Den danske ordningen inneholder enkelte relasjonelle kriterier for tilhørighet til en gravplass i tillegg til å være bosatt i kommunen. I tillegg til de rent relasjonelle tilknytningene som kriterier for valg av gravplass utenfor kommunen, kan f.eks. manglende universell tilrettelegging på gravsted en naturlig sogner til, være et kriterium.

Bispedømmerådet slutter seg til forslaget i punkt 6 i høringsbrevet men med noen endringer i lovforslaget. Forslaget bør endres til å utvide mulighetene til vederlagsfritt å velge gravsted utenfor kommunen, men likevel begrenses av relasjonelle kriterier. Det bør i tråd med utvalgets forslag fastsettes oppgjørsordninger mellom gravpalassforvaltningene i kommunene.

3. Endring av avgiften for feste av grav slik at innbyggerne behandles likt.

Bispedømmerådet stiller seg bak punkt 3 i høringsbrevet og forslaget til endring i lovverket slik de fremkommer i §§ 14, 15 og 16. Vi tiltrer at ordet leie erstatter ordet feste.

4. Tiltak for å få bedre statistikk og mer forskning på gravferdsområdet.

Bispedømmerådet stiller seg bak forslag i punkt 4 av høringsbrevet om økning av midler til forskning og samordning på gravferdsområdet, men mener at dette bør samkjøres med kirkens satsning i forhold til samlet IKT strategi i forhold til standardisering og innsamling av data. Siden kirkegårdsforvaltningen for en hoveddel drives av kirkelig fellesråd, er det naturlig at kirkerådet er sentralt inne i forhold til organiseringen av forskningen.

5. Endringer i forvaltningsoppgaver

Utvalget foreslår at oppgavene som bispedømmerådene har etter gravferdsloven og gravferdsforskriften, overføres til fylkesmennene.

Det er naturlig at kirken, som eier av de fleste kirkegårder, skal ha innflytelse på endringer på kirkegård og bygg som hører inn under gravplassen, herunder kapellene. Når det gjelder kirkebyggene er det i forslaget til nytt regelverk lagt opp til å flytte myndigheten som i dag tilligger biskopen over til bispedømmerådene. Bispedømmerådene er derfor ikke en unaturlig linje for avgjørelser i kirken.

Bispedømmerådet mener konsekvensene av å flytte avgjørelsesmyndighet og klagerett fra bispedømmeråd til fylkesmannen ikke er tilstrekkelig utredet. Det er en forutsetning at bispedømmerådet gis rett som høringsinstans i saker der bispedømmerådet i dag har avgjørelsesmyndighet etter Gravferdsloven §4. Denne høringsretten kommer ikke fram i forslagene til lovendring. Dersom bispedømmerådene skal levere uttalelser til saker som angår kirkegårder i kirkens nærhet eller kirkens eie, noe som gjelder de fleste gravplasser, vil bispedømmerådene fortsatt ha behov for faglig kompetanse og må bruke ressurser på denne typen saker. Med det foreslåtte uttrekk fra bispedømmerådene på ca 2 millioner kroner vil det ikke være igjen midler til å utføre dette arbeidet.

Rådet stiller seg bak prinsippene i forslaget i punkt 5 i høringsbrevet og lovendringene som avspeiler dette. Bispedømmerådet forutsetter at bispedømmerådene opprettholder høringsrett i saker som omfattes av §4 i gravferdsloven der gravplassen er i tilknytning til en kirke og/eller er i kirkens eie.

En slik uttalerett krever faglig kompetanse. Det er derfor ikke grunnlag for et uttak av 2 mill fra bispedømmerådene slik utvalget har foreslått

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Bispedømmerådet støtter forslaget i punkt 6 i høringsbrevet og prinsippet om økt overføring som kompensasjon for tapte inntekter i forbindelse med avgiftsinnkreving. Dette må skje gjennom overføringer til gravferdsforvaltningen.

Agder og Telemark bispedømmeråd støtter endringene i punkt 6 under. Det er en forutsetning at overføringene sikres ved at de i overgangsfasen, de første årene, øremerkes slik at det faktisk tilføres det organ som utfører tjenesten.

7. Forslag som utvalget vurderer til å være på siden av mandatet

Utvalget foreslår at vilkårene for askespredning skal framgå mer direkte av gravferdsloven, og at behandlingen av søknader om askespredning legges til den lokale gravplassforvaltningen, med Fylkesmannen som klageinstans.

Agder og Telemark bispedømmerådet støtter forslaget i pkt 7 i høringsbrevet.

8. Utvalget foreslår også at det åpnes for askespredning på gravplass, og at det gis adgang til gravlegging i kolumbarium på gravplass.

Bispedømmerådet støtter forslaget i punkt 8 og foreslåtte lovendringer slik de framkommer i forslag. Det må likevel settes regler for utforming og sikring av kolumbarium slik at de ikke er sårbare for hærverk og naturkatastrofer. Det er også viktig at den lokale gravferdsforvaltningen og godkjenningsmyndighetene gis kontroll over hvor slike områder for askespredning etableres og hvor kolumbarium etableres. Også her er det viktig at askespredningen legges til områder på gravplassen som ikke sjenerer andre.

Agder og Telemark bispedømmeråd støtter forslaget i punkt 8 om å åpne for kolumbarium og askespredning på definerte områder på gravplassen.

I forhold til gravferdsloven § 5 foreslår Agder og Telemark bispedømmeråd at ordene «...på en krenkende eller sårende måte..» beholdes og at man beholder «.tros og livssyn». Uten en viss avgrensing mister loven sitt formål. Lovforslaget blir da:

Tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, skal gis anledning til å gjennomføre en seremoni når en ny gravplass tas i bruk. En slik høytidelighet må ikke utformes eller gjennomføres slik at den på en krenkende eller sårende måte viser ringeakt for andres tros- eller livssyn.

Med vennlig hilsen

Tormod Stene Hansen
Stiftsdirektør

Geir Myre
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
kirkeavdelingen
Kulturdepartementet

Postboks 8004,
Departementet

0030

OSLO